

α έκχυδαίσεως. Δεν έχει όμως τό δικαίωμα ν' ἀγαναχτεί με τούς κριτικούς εκείνους πού βρίσκουν συμβατική τήν ψυχολογία τῶν ἡρώων του, μήτε μ' ἐκείνους πού βρίσκουν τή διήγησή του ἀνεπαρκῶς δυναμική. Ὁ κ. Martin Maurice ἔχει δίκιο νά διαμαρτυρηθεῖ ἐναντίον τῶν κριτικῶν πού βρίσκουν ὅτι στό βιβλίον του «Ἀγάπη ἄγνωστη χώρα» κυριαρχεῖ ὁ φυσιολογικός ἔρωτας, ἐνῶ ὁ ἠθικός κόσμος τῶν τριῶν ἡρώων τοῦ βιβλίου ἔχει, γι' αὐτούς, πολύ μεγαλύτερη σημασία καί θριαμβεύει τῆς ἐπιθυμίας. Ἀλλά ὁ κ. Maurice δέν ἔχει τό δικαίωμα νά διαμαρτυρηθεῖ ἐναντίον τῶν κριτικῶν πού τοῦ κατηγοροῦν τό μεταφορικό καί ἀλληγορικό του ὅφος.

Μ' ἄλλιά λόγια ὁ κριτικός πρέπει πρῶτον νά φροντίσει νά καταλάβει καί νά συμπαθεῖ τό ἔργον γιά τό ὅποιο πρόκειται νά κάμει λόγο, καί ὁ συγγραφέας ἔχει τό δικαίωμα νά παραπονεθεῖ γιά τή μὴ κατανόησή του ἀπό τόν κριτικό. Αὐτό χρωστᾶται ὁ κριτικός στό συγγραφέα. Ἐπειτα ὁ κριτικός πρέπει νά αἰσθανθεῖ καί νά κρίνει. Αὐτό χρωστᾶται στόν ἑαυτό του καί στοὺς ἀναγνώστες του.

Μετ. Γ. Κ. ΚΑΤΣΙΜΠΑΛΗΣ

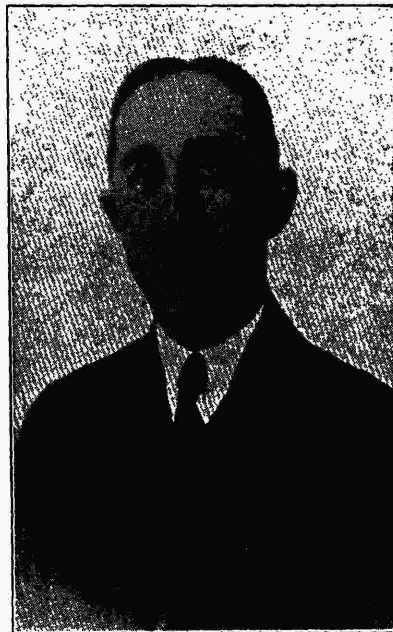
ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ: «Λυρικά Χρώματα» ἐκδ. Ι. Ν. Σιδέρης, Ἀθήνα 1980. Σελ. 142, Δρχ. 25.

Ὁ χῶρος καί ἡ χρονική προθεσμία δέ μου ἐπιτρέπουν νά μιλήσω, καθὼς θά ἤθελα, γιά τό ἔργο, γενικά τοῦ Ρήγα Γκόλφη. Τό ὄνομά του εἶναι τόσο γνωστό καί ἀγαπητό στοὺς πλατύτερους λογοτεχνικούς κύκλους καί στό μορφωμένο κοινό, πού θά ἦταν ἀστεία ἡ χειρονομία ἐκείνου πού θά ἤθελε νά τό συστήσει. Ὅσοι παρακολούθησαν συστηματικά τήν ἐξέλιξη τῆς νέας μας λογοτεχνίας, ἀπό τήν ἐποχή πού συνειδητὰ ξέσπασε τό γλωσσικό κίνημα μέ τό κήρυγμα τοῦ Ψυχάρη, θά παρατήρησαν βέβαια μέ ἰδιαίτερη προσοχή ὁρισμένα πρόσωπα πού ἡ δημιουργική προσπάθειά τους στάθηκε ἀδιάκοπη καί ἡρωϊκή ὡς τὸν καιρό πού καταλάβαν πιά πῶς ἔφεραν κάποιο ἀποτέλεσμα. Ἐνα ἀπό τά πρόσωπα τούτα εἶναι καί ὁ Ρήγας Γκόλφης. Ἡ σταδιοδρομία του εἶναι τιμητικά γραμμένη στίς παλαιμάχες σελίδες τοῦ ἱστορικοῦ «Νουμά». Ἀπό τίς σελίδες αὐτές πέρασαν, μπορεί νά πει κανεῖς ὅλα τὰ στελέχη, ἀξία καί μή, τῆς νέας μας λογοτεχνίας. Ὅμως λίγοι ἀφησαν τ' ἀχνάρια τους ἀσβυστα, λίγοι συνδέσανε τήν ὑπαρξή τους, τὸν ὄνομά τους μέ τήν ὑπαρξή τοῦ «Νουμά», ὅπως ὁ Ρήγας Γκόλφης. Ἐκεῖ μέσα ἔχει ἀφήσει σκορπισμένη ὁλόκληρη κριτική ἐργασία, πού ἂν σήμερα μαζεῦονταν, γινόταν μιὰ ἐπιλογή καί ἓνα ξανακοίταγμα, καί ἔβγαίνε σέ βιβλίο ἢ σέ βιβλία, θά μπορούσε νά χρησιμεύει πολὺτιμος πνευματικός δὴγός στοὺς νέους πού δέν ἔχουν δυστυχῶς νοιώσει κατά βάθος τί πρόσφερε καί πῶς δούλεψε ἡ πνευματική γενιά τῆς «Νουμαδικῆς» ἐποχῆς.

Ὁ Γκόλφης στάθηκε ἓνας ἀπό τούς πρώτους θετικούς φορεῖς στή μουχλιασμένη Ἑλλάδα τῶν καινούργιων, ἐλεύθερων, ζωντανῶν ἰδεῶν. Μὲ τό δρᾶμα του «Ὁ Γῆταυρος» ἐνθουσιαστικά ἀντιλάλησε τοὺς ἤχους μιᾶς καινούργιας ἀνώτερης ζωῆς. Οἱ πρῶτοι του δημιουργικοὶ καρποί, στίχοι, πεζά, ἀποβλέπουν σέ κάποιο καθολικώτερο καί συμπαντικώτερο ἀγνάντισμα τῶν προβλημάτων, χωρίς μεταφυσικές καί ἰδεολογικές μονοῦρες ὑποπτες. Μά πῶς πολὺ τὸν κατέχει ἡ γλωσσικὴ ἰδέα. Πιστὸς μαθητὴς τοῦ Ψυχάρη, τοῦ Παλαμά, ριχνεταί μέ ἐνθουσιασμό στόν ἀγῶνα, ἐρευνᾷ τήν πνευματικὴ κίνηση τῆς ἐποχῆς. Ἡ κριτικὴ του εἶναι σοφὴ, μετρημένη, χωρίς θεωρίες καί υπερβολές· μπορεί νά χρησιμεύει γιά ὑπόδειγμα ὀρθῆς ἐρευνας πολλῶν λογοτεχνικῶν ζητημάτων. Ἡ γλῶσσα του εἶναι ἡ

πραχτική ἐφαρμογὴ τῶν γλωσσικῶν του πεποιθήσεων. Γλῶσσα μεστή, πλουτιζόμενη πάντα, ἀναπνευσόμενη σύμφωνα μέ τό παράδειγμα διδασκάλων σὸν τοῦ Παλαμά, σὸν τοῦ Ψυχάρη. Οἱ στίχοι του, στίχοι ἀληθινοί, καθρεφτίζονται μιᾶς ποιητικῆς ἰδιοσυγκρασίας ἀξιοπρόσεκτης γιά τήν ἐσωτερικότητά της, προσένησαν ἐντύπωση καί σέ ξένους σοφοὺς ἑλληνιστές. Ὁ Γκόλφης εἶναι παιδί μιᾶς γενρῆς ποιητικῆς ἐποχῆς πού ἔθρεψε ἓνα Παλαμά, ἓνα Γρυπάρη, ἓνα Χατζόπουλο, ἓνα Πορφύρα. Καί τό τελευταῖο του ἀκόμη βιβλίο, τὰ «Λυρικά Χρώματα» δέν ἔχει κανένα χαμαχρηστικό σημάδι ἀπὸ κείνα πού διακρίνουν ἄλλες νεώτερες ἐργασίες.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Δέν ἐκφάρζεται μέ νεολογισμούς ὑποπτους κατὰ τό πλεῖστον, μήτε ἔχει ἀσθενική καί χλωμὴ καί ἀριστοκρατίζουσα ὄψη. Δέν τὸν δονεῖ καμμιὰ ἀκαθόριστη ἀνησυχία διεθνούς μορφῆς. Τραγουδᾷ μέ τὴ φλογέρα τοῦ καιροῦ πού ἡ δημοτικὴ γλῶσσα μάχονταν νά ἐπικρατήσει, δειχνοντας ὅλη τὴ δύναμή της καί τίς ὁμορφιές της. Στὰ χέρια τῶν νεωτέρων μοιάζει μέ κάτι τὸ ἀκρωτηριασμένο καί τὸ κακοποιημένο. Ὁ Ρήγας Γκόλφης μᾶς δίνει σήμερα, τὴ σπάνια εὐκαιρία νά ξαναχαροῦμε τὴ δημοτικὴ γλῶσσα σέ ὅλη της τὴν ποιητικὴ ἐνάργεια. Γιατί καί ὁ στίχος του εἶναι ὁ ἄψευδαιστος καί καλοφτιασμένος στίχος πού ἀνθῶσε μιὰ φορὰ καί ἓνα καιρό. Δὲ θέλω βέβαια νά πῶ πῶς ἡ ποίηση τοῦ Γκόλφη εἶναι ἐξωτερικὴ, διακοσμητικὴ, ἄς ποῦμε, κάθε ἄλλο. Ὁ στίχος του μᾶς ἀποκαλύπτει, μιὰ βαθειά, τρυφερὴ καί εὐγενικὴ καρδιά, μιὰ σκέψη ἐπαναστατικὴ ὅσο καί μελαγχολικὴ. Ὁ Παλαμάς τοῦ ἔγραψε κάποτε :

Ρήγα Γκόλφη, ἡ φροντίδα σέ μαραίνει τοῦ στενοῦ καί τοῦ ἀνήλιαγου γραφείου....

Ἀπὸ τὴν ἐντονη αἰσθητὴ τοῦ διαβρωτικοῦ μαρμαροῦ, πήγασε σὸν αὐθόρμητη ἀντίδραση, ἡ ποίηση τοῦ Ρήγα Γκόλφη. Μιὰ ζωὴ δολοκλήρη, ἀπὸ τὰ πεθαμένα ὄνειρα τῶν περασμένων ὡς τὸ ἄδριο καί πληχτικό παρόν, ἀπὸ τὸ παρὸν ὡς τὸ ποθούμενον μέλλον, λυρικά χρωματίζεται καί ἐνσαρκώνεται στὰ τραγούδια του, στοχαστικά κρίνεται ἀπὸ τὴν αὐστηρὴ καί δίκαιη συνείδησή του.

Ὁ Γκόλφης ἐπόθησε νά ζήσει μιὰ ζωὴ ἀγνὰ ποιητικὴ καί λεύτερη, χωρίς προλήψεις καί κακίες. Ὁ

μως έζησε την άχαρη, και πληχτική ζωή του «σκολαστικού γραφιά» περιτριγυρισμένος από λογιής πεζές έγνοιες, Μόνον ή χαρά της μούσας τον άπολυτρώνει. Μέσ' από τὸ καλοδουλεμένο στίχο του, τὸν ρυθμικό και τὸν εὐλύγιστο, ξαναπλάθει τὰ όνειρα της σιωπής του, τὸς φευγαλέους και εξαιυλωμένους έρωτές του. Ειδυλλιακά προσωπάκια γιομάτα φῶς και χυριά. μουσικά καρδιοχτύπια, κρυφοί και άνέκφραστοι πόθοι αναβρῦζουν συγκινημένα από τὰ τραγούδια του. Συχνά μπορεί κανείς νά ξεχωρίσει τήν αισθηματική λεπτότητα του Σουλῦ Προυντώμ έκφρασμένη με τήν αδρότητα του Παλαμά. Ἡ ψυχή του ποιητή έμεινε άπειραχτη από τὸ πεζό και άνούσιο περιβάλλον. Ἀναλύεται σέ μελαγχολικά δάκρυα στη θύμηση τῶν περασμένων, προσπαθεῖ νά τρυγήσει από τὸ παρόν ὅση δροσιά και πόηση μπορεί νά τὸν δώσει. Ἐκείνο ὅμως πού έντονώτερα μάς έντυπώνεται εἶναι τὸ δίκαιο παράπονο του ποιητή κατά της πεζής ζωής του. Πολλές φορές παίρνει τραγικό τόνο, πάλλεται από μιὰ βαθιά και αλήθινή πίκρα.

Ὁ Γκόλφης μύθεσε νά έκφράσει με πολλή τέχνη και δύναμη ὅλο τὸ μουσικό της ψυχής σου. Μά : ἂν παραπονιέται γιά τήν άχαρη ζωή του, πρέπει νά καυχίεται και γιατί άγωνίστηκε με θάρρος και έγκατέριση γιά τήν επικράτηση ένδς ώρισμένου ιδανικού του, και γιατί κατόρθωσε νά δημιουργήσει μιὰ ποίηση μέσα στην ὁποία ζωντανά και ελκρινά μετάγγισε τὸν έσωτερικό του κόσμο, με ὅλα του τὰ χαρακτηριστικά. Σέ κοίρους πού ὀργιάζει ή άνειλικρίνεια και ή κενολογία, περισσότερο αδρός μάς φαίνεται και πιδ πολύ μάς έντυπώνεται στη φαντασία ὁ λυρισμός του Γκόλφης, πλούσιος, άνετος, πολύχρωμος, έτσι ὅπως τὸν εἰκονίζουν τὰ «Λυρικά Χρώματα».

A. K.

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΝΕΛΛΗ—ΣΙΣΥΦΟΥ : Ἡ Σάρκα. Μυθιστόρημα Σελ. 189. Ἀθήνα 1930 Δρχ. 30.

Ἡ «Σάρκα» εἶναι ὁ τίτλος του νέου βιβλίου του ποιητή Μανώλη Κανελλή, πού άμέσως όταν προτοφάνηκε στὰ Νεοελληνικά γράμματα με ἔνα τόμο διηγήματα «Κατακάθια», έδειξε ἕνα άξιοπρόσεχτο ταλέντο και φανέρωσε δυνατή ποιητική φλέβα πού έκδηλώθηκε έντονώτερα κατόπι στην ποιητική του συλλογή τὰ «Ρίγη της Γῆς». Από τὰ τραγούδια της συλλογής του αυτής δέ μπορεί βέβαια νά πῇ κανείς πῶς ὅλα θά ζήσουν, άλλ' ὅσα θά μένουνε θάναι χωρίς άλλο διαμάντια μέσα στη Νεοελληνική ποίηση.

Σήμερα με τη «Σάρκα» έρχεται νά εδραιώση τη θέση του στη Νεοελληνική Λογοτεχνία. Τὸ Ρομάντζο αυτό εἶναι παρμένο άπ' τήν κοινωνική ζωή. Ὑπόθεση κοινή, μά γιά τὸς συγγραφείς δέν υπάρχουνε υποθέσεις κοινές και μή κοινές. Ὑπάρχει μονάχα γράψιμο κοινό, ὅχι κοινό, ὅ-πάρχει ὁμορφιά και άσκήματα.

Ὁ κ. Μ. Κ. με τη «Σάρκα» μάς έδωσε ἕνα ὥραίο και πρωτότυπο μυθιστόρημα. Ἡ γύμνια πολλῶν σελίδων του δέν άποκλείεται νά ξενίση τὸν άμάθητο άναγνώστη.

Ὁ κ. Κανελλῆς ὥστόσο δέν μπορεί, δέν επιτρέπει στὸν εαυτό του νά κάνει συμβατισμούς. Με τήν παρατηρικότητα πού τότε διακρίνει ρίχνει τὸ μάτι του στὸν άνθρωπο πού άπ' ὁποια μεριά κι άν τον προσέξῃ μάς τότε ζωγραφίζει γυμνά και ρεαλιστικά. Έσκεπάζει παλληκαρίσια τὸν κυνισμό της ζωής πού χαρακτηρίζει συνηθέστατα τὸς σημερινούς ανθρώπους, άποκαλύπτει τήν κτηνωδία πού τσαλαπατάει κάθε καλὸ πού διευθύνει ὅλα στὸ χειρότερο. Τὸ πρόβλημα του Ἐρωτα ζωγραφίζεται, άπ' ὅλες του τίς μεριές με μοναδική ψυχολογική δύναμη.

Ἡ σάρκα ζεῖ μέσ' στις σελίδες του ρομάντζου αὐτοῦ τίς έντονώτερες στιγμές του πάθους

της. Τὸ έργο του κ. Κανελλῆ δύσκολο μού φαίνεται νά καταταχθῇ σέ ὥρισμένη κατηγορία και νά θεωρηθῇ ὡς άποκύημα νατουραλιστικής ή ιδεαλιστικής έμπνευσης και μορφῆς.

Ἡ Φιλοσοφία του φυσικά εἶναι πεσιμιστική Δίνει από τίς τραγικώτερες και θλιβερώτερες εἰ-κόνες της ζωής. Ἡ σύνθεση του ὅλου έργοο-εἶναι δραματική, στὸ τέλος μάλιστα φτάνει, μπορεί νά πῇ κανείς, και μέχρι μιᾶς μελοδραματικής άπιθανότητας. Σέ πολλά σημεία έχει κατὶ τὸ περίπλοκο, αἰφνιδιαστικό, σπαραχικό, πού τὸ κάνει νά μοιάζει στην τόλμη και στη σύνθεση με μυθιστορήματα του καλοῦ παλιού καιρού πού τὸ φανταστικό στοιχείο, άναμινύεται και άλλοι-ώνει τήν απλότητα και τήν ὁμοιολήθεια του πραγματικού στοιχείου. Γιατί τὰ γνήσια νατουρα-λιστικά μυθιστορήματα και με ὅλη τήν έξακρίβω-μένη ψυχολογική τους παρατήρηση στηρίζονται, άν δέν έχω λάθος, σέ μιὰ «φτώχεια εὐρέσεως».

Ὁ συγγραφέας της «Σάρκας», ὥστόσο, εἶναι πλουσιώτατος σέ εὐρέσεις. Τὸ έργο του κ. Κανελλῆ ένισχύεται κι' από δυὸ τρόπους της αντί-ληψης της ζωής.

Δέν περιφρονεῖ τίς ιδανικότητες με ὅσο μαύ-ρα χρώματα κιάν τίς παρουσιάζει, κι' ὁ άκρατος νατουραλισμός του, ή γυμνότητα πού ὁ συγγραφέας του άρέσκεται και πολλές φορές μάλιστα υπε-ραρέσκεται νά μάς παρουσιάξῃ παραμερίζεται ά-πό τήν ένταση κι' από τη φροντίδα του ὕφους πού μάς θυμίζει ὁ πεζογράφος με τὸν ποιητή πού έγραψε τὰ «Ρίγη της Γῆς».

Πιθανόν πολλοί, από τη σκληρή γυμνότητα πού ὕπάρχει σέ μερικῆς λεπτομέρειες της σαρκι-κής ζωής, νά παρασυρθοῦν και νά μιλήσουν εἰς βάρος του έργου.

Ἀλλά μιὰ τέτοια κατηγορία νομίζω πῶς δέν θά εἶχε θέση γιά τὸ βιβλίο αυτό. Γιατί ή δυνατή και άκρατη αὐτή γυμνότητα συνδέεται με τήν τύχη του συγγραφέα πού εἶναι κυρίως ή δύναμη του νά μάς δίνη τήν εἰκόνα πού κεντούσε τη φαντασία του με τήν καλλιτεχνική ελκρινεία παντοῦ και πάντα.

Ἐνα από τὰ πιδ προτότυπα μέρη του έργου εἶναι ὁ διχασμός της ζωής της ήρωίδας του. Ἡ διπλή της ζωή, πού εμφανίζεται άλλη στη φρο-νησή της κι' άλλη στην τρέλλα της. Αυτό τὸ διπλό ἐγώ, δέν ξέρω άν άπασχόλησε κι' άλλους συγ-γραφείς στη δική μας τη φιλολογία, ἐγὼ τούλα-χιστον τὸ βλέπω γιά πρώτη φορά και μού φαίνε-ται ή προσπάθεια αὐτή από τίς πιδ δυσκολίες. Πιδ πρόσωπο άραγε νά εἶναι τὸ βαθύτερο από τὰ δυὸ πού μάς δείχνει; Ποιὸ νά εἶναι ή προσωπίδα και ποιὸ τὸ πρόσωπο; Ὁ ὕπνος της στην παρα-φροσύνη ή τὸ ξέπνημα στην πρώτη της ζωή;

Δέν ξέρω άν δικαιολογείται και έπιστημονικά από τήν Παθολογική ψυχολογία. Ἐμένα δέ μ' ένδι-αφέρει και πολύ γιατί ἐκείνο πού με συναρπάζει και ὁποθέτω θά συναρπάξει και καθένα πού ξέ-ρει τι σημαίνει αλήθεια και παράσταση στην τέχνη εἶναι ή σφραγίδα ή δυναμική, ή έντατική, ή ὁμο-ρφιά μ' ἕνα λόγο πού τὸ μουσικό της τὸ γνωρίζει τόσο καλά ὁ συγγραφέας της «Σάρκας».

A. M. I.

ΣΤΕΛΙΟΥ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ : Ὁ Τραγουδιστής τῶν Παιδιῶν. Ποιήματα. Με μουσική και με σκίτσα. Σελίδες 120. Έκδοτικός Οἶκος Δημη-τράκου. Ἀθήνα 1931.

«Ὁ Τραγουδιστής τῶν παιδιῶν» εἶναι από τὰ βιβλία πού αλήθινά πλουτίζουν τήν Παιδι-κή Βιβλιοθήκη. Μοναδικὸ σὲ εἶδος του, ξεπνάνει στην ψυχή του παιδιού τη χαρά του τραγουδιού κι' έρχεται σέ άμεση άνταπόκριση μαζί του,

βγαλμένο από μιὰ βαθειὰ γνώση τῆς παιδικῆς ἡλικίας καὶ ψυχῆς. Τὸ τραγοῦδι εὐκόλως γίνεται χτῆμα τοῦ παιδιοῦ. Τοῦ κινοῦν ἀμέσως τὸ ἐνδιαφέρον, τοῦ κεντᾶνε τὴ φαντασία, τοῦ ἀνοίγουν κόσμους, ποιήματα σὰν τὴν ἀριστουργηματικὴ Ὀμπρελλίτσα, τὴν Καλὴ Γιαγιά, τὸ Ὅλα κοιμούνται, τὸν τσαχπίνη τὸ Σταυρὴ, τὸ Μανασάκι, τὸ Κάνε με καλά, τὸ Ἐλάτε, τὸ Μικρὸ Καρβουνιάρη κι' ἄλλα. Κι' ὅπως στὴν ἀρχὴ καθενὸς σχεδὸν, ἀπ' αὐτὰ εἶναι βγαλμένο κι' ἀπὸ ἓνα δημοφιλὲς ἀνάλογο μὲ τὸ θέμα σκίσο, δὲ δυσκολεύεται καὶ πολὺ νὰ πιάσει τὰ νοήματα, τὶς εἰκόνες καὶ νὰ κάνει μόνον τοῦ τοῦ παιδὶ τὴν ἐπιλογὴ. Ἡ Εἰκόνα, νομίζω, δὲν πρέπει νὰ λείπει ἀπ' αὐτὸ τὸ εἶδος τὰ Παιδαγωγικά. (Ἀναγνωσμάτριά Βιβλία γιὰ παιδιὰ, Διηγηματάκια, Ποιήματα.) Παίζει μεγάλο ρόλο, ἐπιβοηθητικὸ. Ὁ Σπεραντσας, ὅπως τὸν ἀψα κι' ἄλλοτε, εἶναι, μετὰ τὸ Βιζυηνὸ καὶ τὸν Πάλλη, ὁ μόνος ποὺ ἔγραψε καὶ γράφει παιδικὸ τραγοῦδι. Τόχει αἰστανθεῖ, τόχει κλείσει στὴν ψυχὴ του. Καὶ τὸ δουλεύει μὲ σύστημα, μὲ φροντίδα, μ' ἐπιμονή, ἀληθινὸς Τεχνίτης. Ἀπόδειξη ὁ Τραγουδιστὴς τῶν Παιδιῶν.

Π. Τ.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ο ΣΤΑΘΑΤΕΙΟΣ

Μεγάλο δράμα σκάρωσε κι' ὁ πλούσιος Σταθάτος. Μὴν ἔχοντας ὑπόληψη στῆς ἀμυαλίας τὸ Κράτος, τὸ Λιδωρικὴ ἔβαλε βραβεῖα νὰ χορηγήσῃ καὶ τὴ Λογοτεχνία μας ἔτσι νὰ λειοδωρίσῃ.

ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟ

Μ' ἓνα σου χρονογράφημα τὸν κόσμο ξεγελᾷς ποὺ στὴ σκηνὴ τὸ ταίριασε γλεντώντας ὁ Μελάς. Κι' ὅς ἰσὲς ξαίρουν ἀποροῦν, σὲ τόση ἐπιδημία, βραβεῖο πῶς δὲ χτύπησες ἀπ' τὴν Ἀκαδημία.

ΣΤΟ ΧΑΤΖΗΔΑΚΗ

Ἀπ' ὅσα ὡς τώρα γλωσσικὰ δηγῶν παραμῦθια, ἢ ἐπιστῆμη τίποτα δὲ βρῆκε γιὰ σωστό. Μὲ τοῦ Ψυχάρη τὸ δαδὶ ἀπὸ εἰδὲς τὴν ἀλήθεια, κάμε κουράγιο, δάσκαλε, καὶ πῆς: εὐχαριστῶ.

ΣΤΟ ΣΤΟΥΤΟ

Μέσα στῆς Ἀκαδημίας καθαρεύουσας τὴν κλίκα ὀργιάζοντας χορεύεις σὰ νεώτερη Ριζίκα, κ' ἔχεις τόσους κουτεντέδες νὰ σοῦ παίζουν τὰ βιολιά ποὺ ὅλο σκύβουν τὸ κεφάλι καὶ δὲ βγάζουνε μιλιὰ.

ΣΕ ΣΤΙΧΟΠΛΟΚΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ

Τοῦ Πρωταεῖου τρῶφιμος εἶσαι καὶ οὐ Θεόφιλε, ὡς μὴ ὤφειλε. Φουσκάνεις, μακαρονισμοὺς ἀπὸ τὸ τρῶγε τρῶγε, καθαρολόγε.

ΠΙΚΡΑΓΚΑΘΗΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Ὁ κ. Α. Ἀργῆς (Τριτόδιον 21α) εὐχαρίστως στέλνει τὸ τελευταῖο του μυθιστόρημα «Οἱ Λύκοι» σ' ὅποιον λογοτέχνη τοῦ στείλει τὸ δικό του παλιὸ ἢ νέο.

— Τυπώνεται «Τὸ νούμερο 31328» ρομάντζο τοῦ Ἡλία Βενέζη βγαλμένο ἀπὸ τὰ μαρτύρια τῶν αἰχμαλώτων τῆς Ἀνατολῆς.

— Στὸ περασμένο ἀρθρο τοῦ κ. Σταμνέπουλου γιὰ τὴ Μενάρδικη ἀπάντησι στὴ σελ. 40 στήλη 2 καὶ στίχο 21 κέξ. πρέπει νὰ συμπληρωθοῦν τὰ λεγόμενά του ὡς ἑξῆς: «ὅτι στὴν Κύπρο χύθηκε, ὅπως εἶναι γνωστὸ, κοντὰ σὲ κάθε λογῆς (χωρὶς νὰ λείπῃ καὶ τὰρβανίτικο) καὶ σημεϊτικὸ αἷμα» κτλ.

— Κάτι περισσότερο ἀπὸ χαρὰ καὶ ικανοποίηση νοιώθουμε μὲ αὐθόρμητη ἐκδήλωσι μερικῶν

φίλων μας τῆς Κρήτης ποὺ σὲ μιὰ ἐπίθεσι κατὰ τοῦ «Νουμά» καὶ τοῦ διευθυντῆ του ξεσπαθώσανε καὶ ταχτήκανε στὸ πλευρὸ μας.

Ὁ Ἄγγελος Καλοκαιρινὸς καὶ ὁ Π. Ρ. ἀπὸ τὶς στήλες τοῦ «Ελευθεροῦ Λόγου» τῶν Χανιῶν καθὼς καὶ ὁ νέος ποιητὴς Ἀργῆς Χατζηδάκης ἀπὸ τὶς στήλες τῆς «Ελευθερῆς Σκέψης» τοῦ Ἡρακλείου, μόλις ἐτόλμησε καὶ δημοσίευσεν τὸ λιβελλογράφημα τοῦ ὁ ὕβριστῆς τοῦ «Νουμά» καὶ γνωστὸς Ἰκάζοντε ἐκὲς τῆς Κριτικῆς Μ. Τωμαράκης (Κίρηνης Χανιῶν 3.3.31) τὸν παραλάβανε καὶ τὸν κάνανε τοῦ ἀλατιοῦ, μαθαίνοντάς του ὅτι δὲν τοῦ ἐπιτρέπεται νὰ μιλάει ἐν τὴν ἀσέβεια γιὰ Ταγκόπουλους καὶ γιὰ «Νουμά», γιὰ τὸν Πάλλη, Φιλήντα καὶ τοὺς ἄλλους πρωτεργάτες τῆς Ἰδέας, ποὺ τὸν ξεστράβωσανε καὶ μπορεῖ κάπως νὰ ἐκφράζεται σήμερα...

Ἐμεῖς βέβαια δὲν ἔχουμε νὰ προστέσουμε τίποτα. Τὸ περσινὸ παραγράφκι τοῦ «Νουμά» σκληρὸ εἶτανε καὶ τοῦξαι. Τραβᾶμε ἴσια τὸ δρόμο μας ἀδιαφορώντας γιὰ τὶς ἐπιθέσεις ἀλλὰ καὶ γεμάτοι χαρὰ νὰ νοιώθουμε κοντὰ μὲς φίλους τῆς Ἰδέας εἰλικρινεῖς σὰν τοὺς καλοὺς μας φίλους τῆς Κρήτης.

-- Μᾶς γράφει ὁ κ. Ἀριστ. Πρόκος Κ. Παπαρηγοπούλου 30

Ὁ κ. Ἰ. Σταμνέπουλος στὴ σελ. 39 τοῦ «Νουμά» (στίλη α' προτελευταῖος στίχος) γράφει σχετικὰ μὲ τὸ «γιαλὸ-γιαλὸ πηγαίναμε κ.τ.λ.»

«... καὶ δὲν τὸ βρῖσκω ἀδύνατο νὰ εἰπωθῇ καὶ γιὰ βάρκα...»

Νομίζω πὺς ἀπὸ λέγεται μὲ ὁ ν ο γιὰ βάρκο, δηλ. μέσ' ἀπὸ βάρκα... Τὸ τραγοῦδάκι εἶναι μπακαρόλλα (λεμβωδία) καὶ τραγουδιέται μὲς στὴ βάρκα τραβώντας τὰ κουτιά...

Μὲ συγκίνηση καὶ ἄμετρη θλίψη κάνουμε γνωστὸ στοὺς συνδρομητὰς κι' ἀναγνώστες τοῦ «Νουμά» τὸ θάνατο τοῦ διευθυντῆ του καὶ ποιητῆ Πάνου Ταγκόπουλου.

Ἀπὸ καιρὸ ἔμεινε στὸ Μαρούσι μὲ κλονισμένη ὑγεία καὶ τὰ ξημερώματα τῆς περασμένης Δευτέρας (27 τοῦ Ἀπριλίου 1931) ἔσβησε γαλήνια. Ἡ κηδεῖα του ἔγινε τὸ δευτέρου τῆς ἰδίας μέρας στὸ Πρῶτο Νεκροταφεῖο τῆς Ἀθήνας ὅπου θάφτηκε στὸν οἰκογενειακὸ του τάφο δίπλα στὸν ἀξέχαστο πατέρα του Δημήτριο Π. Ταγκόπουλο, τὸν ἰδρυτὴ τοῦ «Νουμά». Οἱ λίγοι φίλοι ποὺ μάθανε τὸν ξαφνικὸ θάνατο, μὲ ψυχικὸ σπαραγμὸ συνοδὲψανε στὸ μνήμα τὸ νέο ποιητὴ, ἀδικοθερισμένο ἀπὸ τὴν τραγικὴ του μοῖρα. Τὸν ἀποχαιρέτησε συγκινητικὰ ὁ Ρήγας Γκόλφης, μὲ θερμὰ ἐπιτάφια λόγια, καὶ χαρακτήρησε σύντομα τὸ λογοτεχνικὸ του ἔργο.

Τὸ φύλλο τοῦτο τοῦ «Νουμά» εἶταν ἐτοιμὸ νὰ τυπωθῇ καὶ τὴν ὕλη του εἶχε ἐπιθεωρήσει ὁ ἀτυχὸς διευθυντῆς του. Βγαίνει ἔτσι σὰ στεγνὸ τοῦ θέλῃμα.

Ἐλπίζουμε τὸ κατοπινὸ τεῦχος νὰ εἶναι ἀφιερωμένο στὴ μνήμη του, καὶ παρακαλοῦμε τοὺς συνεργάτες τοῦ «Νουμά» νὰ μᾶς στείλουνε τὰ σχετικὰ τοὺς ἄρθρα στὴν ἴδια σύστασι τοῦ περιοδικοῦ καὶ στ' ὄνομα τοῦ ἀδελφοῦ του Γιάννη Δ. Ταγκόπουλου.